

Zondag 15 september 1918 – enige editie

Havre, 14 september. Officieel weekbericht. In de afgelopen week is de artillerie in het bijzonder aan de gang geweest in het gedeelte van ons front ten zuiden van de IJzer. In de nacht van 8 op 9 dezer hebben onze troepen door krachtige aanvallen hun op 26 augustus behaalde winst uitgebreid in de richting van Kippe. Aan de weg van Steenstraat naar Diksmuide zijn onze troepen na een korte artillerievoorbereiding over een front van ongeveer 2 km in de eerste vijandelijke linies doorgedrongen, waar ze zich meester gemaakt hebben van een terreinstrook van ongeveer 10 km ten noorden van Kippe.

De verdedigers zijn na een gevecht van man tegen man buiten gevecht gesteld of gevangen genomen. Meer naar het zuiden, ten westen van St.-Juliaan zijn onze detachementen bij verrassing over een front van ongeveer 2500 meter en een gemiddelde diepte van 600 meter doorgedrongen in de eerste vijandelijke loopgraven, waarin ze zich na verwoede strijd gevestigd hebben. De 12^e september, bij het aanbreken van de dag, hebben onze troepen na korte maar hevige voorbereiding door de artillerie een aanval gedaan op de organisaties van de vijand bij Draaibank, die ze na levendige strijd en ondanks het hevig geschutvuur van de vijand genomen hebben.

Havre, 14 september. In de nacht van 13 september hebben de Belgische troepen de vijand een nieuwe nederlaag toegebracht. Na een hevige geschutvoorbereiding rukten Duitse aanvalscolonne naar de stellingen op die de Belgen de 11^e augustus (waar? – Redactie) hadden ingenomen. Er ontstond een verwoed handgemeen, dat van het ochtendgloren tot de morgen duurde. Na zeer zware verliezen vermocht de vijand in onze stelling vaste voet te krijgen.

De Belgische troepen weken slechts om aanstonds weer terug te keren. In een schitterende tegenaanval, die bij klaarlichte dag werd ingezet, drongen de Belgische troepen de Duitsers terug en heroverden al het verloren terrein. De vijand liet, naast materialen en machinegeweren, een vijftigtal gevangenen achter.

Tot 12 uur 's middags deden de Duitsers verscheidene tegenaanvallen. De pogingen waren tevergeefs. Onze troepen boden schitterende weerstand en handhaafden het heroverde terrein. De verliezen van de vijand zijn zeer hoog. Het terrein voor de Belgische posten is met lijken bezaaid.

Havre, 14 september. Heden hebben zes leden van het Amerikaanse Congres een bezoek aan het Belgische front gebracht. Ze werden door generaal Gillain, het hoofd van de generale staf, ontvangen, begaven zich naar de loopgraven en doorkruisten de vakken van Merkem, waar de Belgische troepen zich met roem hebben overdekt, alsmede de vooruitspringende hoek van Ieper, waar ze zojuist gewichtige successen hebben behaald.

Havre, 14 september. De koning heeft heden de Belgische gezant bij het Vaticaan, van den Heuvel, in het grote hoofdkwartier ontvangen.

De ministerraad heeft zich heden bezig gehouden met de in Nederland geïnterneerde Belgen, met de wijzigingen in het militair wetboek voor strafrecht en met de levensmiddelenvoorziening in bezet België.

Op het land (KVdW).

Het boerenprobleem

Brussel, 26 augustus.

In drie vorige brieven heb ik geprobeerd, u in te lichten over de tegenwoordige toestand op het land, in de omstreken van Brussel, toestand die, naar ik voor u als voor mij hoop, ongeveer dezelfde is in gans bezet België. (In het onbezette gebied is hij, naar ik weet, anders; persoonlijke constateringën zijn daar echter onmogelijk, zodat ik u alle inlichtingen onthoud, zelfs diegene uit de beste bron gevloeid.)

Ge kunt het er dus voor houden, te weten hoe het gaat en staat in het westen van de provincie Brabant, streek waar ik te uwen behoeve mijn tijdelijke tent heb opgeslagen. Wel neen, ge vergist u: ge weet het niet. Of beter: ge weet het maar half. Het is te zeggen, dat ge het weliswaar weet van kwantitatief veel meer dan de helft der aldaar verblijvende bevolking, maar niet van wat kwalitatief op zijn minst de helft van die bevolking uitmaakt. Om het enigszins duidelijker uit te drukken: ge kent ongeveer de levenswijze van het plattelandse plebs; maar van de boeren, de grotere landbouwers, de inboorlingen, die grond bezitten en nog wat beesten op stal hebben staan, weet ge niets of zo goed als niets, en dit door mijn eigen schuld.

Welke schuld ik bij deze goed wil maken.

Eén ding kunt ge reeds hebben vernomen: de Boer, met een hoofdletter, is in het tegenwoordige België wat men in de Bijbel de zondebok noemt. Als wij het hier niet meer hebben gelijk vóór de oorlog, dan is het de schuld van de Boer. De Stedeling vergaat van gebrek: de Boer “zwelgt in genuchten”, gelijk wijlen Theodoor van Rijswijck het eens uitdrukte; zo wij, ik bedoel zo goed als geheel het land, “krimpen van verzuchten”, dan ligt het aan niets dan aan zijn onmenselijke schraapzucht, aan zijn harteloze gierigheid.

Er zijn trouwens feiten die bewijzen, dat de Boer inderdaad floreert. Het jaarverslag voor 1915 reeds, van de Belgische Boerenbond, wijst

op het feit dat in de spaarkas van deze Bond zeven miljoen meer dan het vorige jaar werd gestort. Het verslag gaf weliswaar als reden daarvan aan, de onmogelijkheid om meststoffen aan te kopen, waaruit dan gedwongen sparen volgde. Zeven miljoen is echter een zeer grote som, - veel meer dan voor mest placht gebruikt te worden. Dit gebeurde, ik herhaal het, anderhalf jaar na de oorlogsverklaring; thans zijn wij in het vijfde jaar helaas, en ... de landbouwproducten worden duurder en duurder. Ik kan u enige prijzen geven van vóór een goede maand (ze zijn, tengevolge van wat weet ik niet, enigszins gedaald): een goede koe ging van acht tot negen duizend frank; een volwassen zwijn gold zes à zeven duizend idem; een schaap, dat pas gelammerd had, werd voor duizend frank verkocht en het lam zelf, een paar maand oud, drie à vierhonderd; geiten waren nauwelijks goedkoper; terwijl ik een kalf, dat juist twee uur oud was, vijfhonderd francs heb zien afslaan. Wat landbouwgewassen betreft: tot voor een paar weken gingen de aardappelen drie frank vijf en zeventig, en een kilo tarwe kost nog altijd vijf frank. Vruchten zijn er dit jaar niet: alleen wat appelen; maar ik weet een boomgaard van matige grootte, die voor het ogenblik vijftwintig duizend frank waard is (een kilo peren kost in stad tot twaalf frank, een kilo appelen een frank of vijf; de goedkoopste vruchten zijn voor het ogenblik druiven en tomaten).

Het zal u dan ook niet verwonderen, dat de Boer tegenwoordig met koffers vol marken zit. Hij zal u weliswaar vertellen dat hij dat tot vóór een goede maand geen brood in de schapraai had, en - dan zal hij nauwelijks liegen. Immers, de Boer, die grond bezit, wordt niet ondersteund: hij is integendeel gedwongen, een zeker gewicht aardappelen en koren per hectare af te staan voor de voeding van zijn landgenoten. Valt nu de oogst mee, dan kan hij doorgaans voort; valt hij, zoals verleden jaar, tegen, en wordt de Boer daarenboven bestolen - een oorlogsrisico waarmee af te rekenen valt! -, dan kan

het zeer gemakkelijk gebeuren dat de rijke landbouwer minder overhoudt dan wie het reglementair getal wekelijkse “grammen” meel krijgt van het voedingscomité. Daarbij komt, dat de woekerhandel terdege speculeert op de geldzucht van de landsman: tegen hoge prijzen is zelfs een hongerige maag niet bestand. En zo komt het dat op het einde van vorige winter sommige boeren geen boterham te veel hadden: wel integendeel; doch ... het geld met duizenden en duizenden ophoopten.

Dat het geld zo gemakkelijk gewonnen werd, bracht mee, dat er allerlei gewassen werden verbouwd, die niet, of in mindere mate, konden opgeëist worden. Ik vertelde u reeds van uitgestrekte partijen paardenbonen, van boekweit, van hennep, die men in geen vijftig jaar meer bij ons had gezien. Daar wordt de boer weer rijker op ... in geld. In feite echter.

Want de vraag is: wat doet de boer met al dat geld? Ik weet het wel: zijn dochters kopen kleren van duizend frank, en hij zelf schoenen van tweehonderd vijfenzeventig. Hij koopt juwelen; onlangs - ik weet het uit rechtstreekse bron - kwam een boerin in een zilverwinkel, wees een haar onbekend voorwerp aan. – “Wat is dat?”, vroeg ze. – “Een suikertang,” werd geantwoord. – “Wel,” bestelde zij met zelfvoldaanheid, “geef er mij een dozijn van!” ... Modistes die in de stad van honger stierven winnen thans op het land geld als slijk.

Maar op dit alles gaat de landbouw niet vooruit. Want ... ook voor de Boer is het vee duur: wil hij thans koeien kopen, hij betaalt geen cent minder dan de beenhouwer. Die koeien brengen voor het ogenblik heel wat op: een liter melk kost nog altijd niet veel minder dan één frank vijftig, een kilo boter niet veel minder dan veertig frank. Na de oorlog zal dit echter niet aldus blijven; het buitenlands vee zal geduchte concurrentie komen doen; zodat het kapitaal, thans in koeien en ossen gestoken, heel wat in waarde zal gezakt zijn.

Hetzelfde voor landerijen. Veel geld brengt veel kopers mee en land is voor de Boer steeds een geliefde belegging geweest: zo tracht hij al het beschikbare land te kopen, natuurlijk tegen schromelijk gestegen prijzen. De pachten zijn echter zo goed als dezelfde gebleven, zodat het bestede geld minder dan niets opbrengt, mocht de Boer zijn nieuwe grond willen verhuren. Het beste is dan voorlopig ook maar, het zelf te bebouwen. Aan de oorlog moet echter een einde komen; het lijdt geen twijfel, of ook dan worden op de gewassen maximumprijzen gesteld, die men zal weten te doen eerbiedigen beter dan tegenwoordig het geval kan zijn. Het normaliseren der prijzen zal dienen bewerkt en bevorderd op alle mogelijke wijzen. En wat de thans duur betaalde landerijen nog opbrengen zullen, zal ongetwijfeld nog heel wat minder zijn dan vóór de oorlog, toen de Boer met recht klaagde, dat de grond nauwelijks drie à vier ten honderd gaf.

Er is, om te sluiten, het volgende. Worden de omstandigheden weer normaal, dan wordt elke oorlogswinst belast: daar valt niet aan te twijfelen, en het is maar billijk ook. Welke oorlogswinst is nu duidelijker dan die van de Boer? Hem dan ook zal de belasting in de eerste plaats treffen.

Maar wij zagen anderdeels dat hij de eerste zal zijn, om de onder de oorlog gewonnen verrijking een uiterst gevoelige waardevermindering te zien ondergaan. Komt daar dan de belasting bij ...

- "De Boer zal 't betalen!", zei me onlangs een verstandig landbouwer ... die intussen onder de oorlog een klein miljoentje heeft gewonnen, en zucht als hij er aan denkt.

Die zucht is voorbarig, ik weet het. En trouwens: zelfs na depreciatie en belasting kan er van een miljoen nog een aardige duit overschieten.

Het is niettemin waar, dat van de enorme winsten van de Boer tegenwoordig wat al te hoog wordt opgegeven.

Al is het zeer zeker even waar, dat thans heel wat mensen al dat mooie geld naar de Boer zien gaan, terwijl zij zelf nauwelijks te eten hebben.

Gistermiddag zijn te Oldenzaal 2 Belgische onderofficieren over de grens gekomen, ontvlucht uit het kamp bij Painewinkel (Hannover).